HEMMELIG

(AGO)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

onsdag den 13. desember 1978 kl. 9.00.

Forsvarskomiteens medlemmer var også innkalt til møtet.

Møtet ble ledet av formannen, Reiulf Steen.

Fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite møtte: Reiulf Steen, Johan J. Jakobsen, Per Karstensen, Lars Korvald, Odd Lien, Svenn Stray, Paul Thyness, Einar Førde (for Tøsdal), Kåre Willoch, Jakob Aano, Liv Aasen, Guttorm Hansen, Per Hysing-Dahl, Kjell Magne Bondevik, Rolf Fjeldvær, Valter Gabrielsen, Torstein Tynning (for Hafstad), Asbjørn Haugstvedt, Arvid Johanson, Håkon Kyllingmark, Kåre Rønning, Lars Roar Langslet, Ingvar Bakken (for Astrid Murberg Martinsen) og Per A. Utsi.

Fra forsvarskomiteen møtte: Geirmund Ihle, Karl Ingebrigtsen, Thor Knudsen, Gunvor Schnitler, Liv Stubberud, Olaf Øen, Ragnhild Haarstad.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsråd Rolf Hansen, Forsvarsdepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Departementsråd Caspar Stephansen, forsvarssjefen, general Sverre Hamre og oberst Fredrik Bull-Hansen.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, konsulent Knut Mørkved.

Til behandling forelå:

Forsvarsministeren orienterer om Meyer-saken.

FORMANNEN: Det er Regjeringen som har anmodet om dette møte for at forsvarsministeren kan få orientere om den sak som vi kjenner fra pressen under betegnelsen Meyer-saken. Jeg gir med en gang ordet til forsvarsministeren.

STATSRÅD ROLF HANSEN: Jeg er takknemlig for denne anledning til å orientere om den såkalte Meyer-saken, som naturlig nok har vakt en del oppsikt. Jeg vil for ordens skyld gå gjennom det vesentlige av saksforløpet, si noen ord om oppbyggingen av denne virksomheten i Etterretningsstaben og også knytte noen generelle merknader til hele sakskomplekset.

(AGO) Hans Otto Meyer ble arrestert i forbindelse med politiets avsløring av ulovlig virksomhet på hans landsted. Politiet gjennomførte i den forbindelse en ransaking av hans hjem. Blant de funn som politiet gjorde her, var en større samling våpen, våpendeler og ammunisjon, som for en stor del befant seg i et sikkerhetshvelv med skjult tilgang.

I forbindelse med politiets ransaking, og før hvelvet ble åpnet, bad Meyer om å få snakke med en navngitt tjenestemann i Forsvarets overkommando/Etterretningsstaben. På direkte henvendelse avslo vedkommende tjenestemann dette, ut fra det resonnement at siden Meyer ikke lenger tjenstgjorde i Etterretningsstaben, var hans sak forsvaret uvedkommende. Meyer hevdet da overfor politiet at en del av de våpen han hadde, var utlevert ham i tilknytning til hans tidligere disponering og oppgave i Etterretningsstaben.

Da saken ble kjent for sjefen for Etterretningsstaben, satte han i verk en intern undersøkelse av Meyers tidligere befatning med staben. Undersøkelsen ledet til den konklusjon at Meyer hadde vært mobiliseringsdisponert i Etterretningsstaben fra ca. 1958 til ca. 1964. I tråd med vanlig praksis har tjenesten hatt noe kontakt med han før og senere. Meyer var i henhold til de opplysninger som til da var fremkommet, ikke tildelt spesielle våpen eller gitt i oppdrag å oppbevare spesielle våpen for forsvaret.

Det var denne informasjon som dannet grunnlaget for pressemeldingen fra Forsvarets overkommando den 9. november. En pressemelding ble funnet ønskelig på grunn av enkelte spekulasjoner og tilspissede påstander i en del av pressen og i NRK som utsatte den aktuelle tjeneste innen Etterretningsstaben så vel som Meyers person sterkt. Det er trukket den erfaring av denne raske behandlingen at en i saker der det foreligger motstridende opplysninger og vanskeligheter med å kontrollere forholdene, bør sjekke flere ganger før det gis pressemeldinger.

Som et ledd i forsvarets bistand til politiet ble Meyer av forsvarssjefen fritatt for sin taushetsplikt for så vidt angikk saken. De motstridende uttalelser som forelå, ledet til fortsatte og inngående undersøkelser innen Etterretningsstaben, og sjefen for Etterretningsstaben kom fram til at de opplysninger som hadde dannet utgangspunktet for pressemeldingen av 9. november, hadde vært ufullstendige, og at konklusjonen når det gjaldt utlevering av våpen til Meyer etter alt å dømme var gal. Denne antakelse ble først endelig bekreftet i løpet av den 15. november, og Forsvarets overkommando sendte ut en ny pressemelding den 17. november.

(AGO) Etterretningsstabens interne undersøkelser ble sterkt vanskeliggjort av det forhold at stabens kontakt med Meyer har sitt utspring ca. 20 år tilbake i tiden, og av at en del personer som var i slike stillinger at de burde kjenne detaljer i saken, av ulike årsaker ikke lenger er i tjenesten.

Det er iverksatt en gjennomgang av de rutiner som ble anvendt i de tidlige virkeår for dette tjenestefelt, med sikte på å avklare muligheter for svikt. Samtidig gås også nåværende rutiner igjennom med sikte på å fastlegge best mulige prosedyrer for rekruttering, utdannelse og utfasing av personell og for forvaltning av personell og materiell. Gjennomgåelser var for øvrig igangsatt før den aktuelle sak oppstod.

Den avdeling i Etterretningsstaben det her er snakk om, er dessuten bygd opp etter prinsipper som kan vanskeliggjøre innsikt i detaljer.

For forståelse av dette er avdelingens organisasjon og virksomhet skissert i det etterfølgende innen rammen av Etterretningsstaben.

Etterretningsstaben består i dag av 4 seksjoner og av en spesiell avdeling, alle direkte underlagt sjefen for Etterretningsstaben, som igjen er underlagt forsvarssjefen. To av seksjonene har som hovedoppgave med ulike midler å samle inn og sette sammen informasjon om ikke-alliert militær virksomhet i områder av betydning for norsk sikkerhet. Den tredje seksjon analyserer disse informasjoner videre og produserer og presenterer etterretninger for den faglige og politiske forsvarsledelse. En seksjon er ansvarlig for de felles forvaltningsoppgavene i staben. Den nevnte spesielle avdeling har som oppgave å forberede virksomhet i krig i områder som måtte bli okkupert.

(KL)

Denne avdeling er ansvarlig for tre virksomhetsområder: etterretningstjeneste, militær sabotasje og evakuering eller innsending av nøkkelpersonell. Avdelingen er inndelt og organisert i overensstemmelse med dette. Den ledes av en sjef med en mindre stab til disposisjon, og består for øvrig av personell som er mobiliseringsdisponert for spesiell tjeneste.

Det mobiliseringsdisponerte personell rekrutteres på frivillig basis og utdannes og øves i fred for sine oppgaver i krig. I krig forutsettes dette personell å bli igjen og å utføre sine oppdrag i områder som måtte bli okkupert. De forskjellige grupper er ikke pålagt forhåndsbestemte, konkrete oppdrag i krig, men vil fortløpende få alle sine direktiver fra forsvarssjefen gjennom sjefen for Etterretningsstaben.

Gruppen har ingen oppgaver i fred, utover å gjennomgå utdannelse.

Det er åpenbart at en slik tjeneste ikke er mulig uten en meget høy grad av hemmelighold. Personellet utsetter seg frivillig for stor risiko, og deres dekning vil i stor grad måtte bestå i at de fortsetter sin normale virksomhet i okkupert område.

Rekruttering og utdannelse, forvaltning og operative prosedyrer er basert på den sum av erfaringer som foreligger. Avdelingen er som resultat inndelt i vertikale skott og har også horisontale sperrer. I praksis vil dette bl.a. si at en leder for ett tjenestefelt, som f.eks. etterretningsvirksomhet i okkupert område, ikke har kjennskap til personell, materiellfordeling osv. i det annet tjenestefelt. Personell- og materiell-lister foreligger bare innen de enkelte tjenestefelter, og innen et felt vil de ulike grupper ikke ha kjennskap til hverandre.

Sjefen for Etterretningsstaben vil som et prinsipp ikke skaffe seg kjennskap til mobiliseringsdisponert personells identitet osv.

Totalt sett må en slik virksomhet baseres på et utstrakt tillitsforhold til personellet.

Som jeg tidligere har omtalt i Stortinget, gav Regjeringen ved forsvarsministeren i 1948/1949 direktiver om tjenestens karakter og omfang.

Det apparat det er snakk om på områdene etterretning, sabotasje og evakuering/innsending av nøkkelpersonell, står - og vil i alle situasjoner stå - under norsk politisk og fagmilitær ledelse. Overføring av kommando til allierte på dette felt i krig er ikke forutsatt.

(KL) Tjenesten er helt og holdent norsk. At den medfører kontakt til og samarbeid med andre lands tilsvarende ledd, er en selvfølge. I den første tid var det særlig britene det ble samarbeidet med, senere også amerikanerne og andre. Dette gjelder også for det spesielle tjenestefelt som forbereder virksomhet i områder som måtte bli okkupert. Slikt samarbeid er bl.a. planlagt med sikte på om den situasjon skulle oppstå at norsk motstandskamp igjen for en periode skulle måtte ledes utenfra.

I samme forbindelse bør også nevnes at en holdbar norsk kapasitet på dette område tjener til å dempe de behov som allierte ellers måtte ha for i fred å forberede og i krig anvende sitt eget apparat for slik innsats på norsk territorium og utenfor norsk kontroll. Den strategiske verdi av vårt område gjør at det kan forutsettes at slike behov er til stede, og erfaring forteller at andre vil søke å løse oppgaven om vi selv ikke makter det.

Jeg vil gjerne understreke at virksomhet som forberedes innen områder som kan bli okkupert i krig, er et selvfølgelig ledd i det norske mobiliseringsforsvars forberedelser for å avskrekke fra og - om nødvendig - motstå angrep.

Jeg tror de fleste vil forstå og akseptere at en del detaljer om organisering av og planer for forsvaret av Norge ikke kan legges åpent fram.

Derfor er det særlig viktig at den til enhver tid sittende forsvarsminister fører tilsyn og kontroll med at forsvarets virksomhet er i samsvar med Stortingets og Regjeringens generelle forutsetninger. Det må herske et klart tillitsforhold mellom Stortinget, Regjeringen og forsvarsministeren, ikke minst fordi det ikke er mulig å legge alle forhold åpent fram.

Grunnloven gir anvisning på at bl.a. forsvarsplanene ikke behandles i vanlig statsråd. De såkalte egentlige militære kommandosaker forelegges Kongen av forsvarsministeren, som også kontrasignerer beslutningene. Etter de gjeldende regler skal også statsministeren og utenriksministeren være til stede.

Det er på det rene at protokollene for Kongens beslutninger i de egentlig militære kommandosaker ikke skal legges fram for Stortinget etter Grunnlovens § 75 f.

Det er også på det rene at slike saker som i Grunnlovens forstand ikke er av "særlig viktighet", kan avgjøres av Forsvarsdepartementet innenfor de generelle rammer som Stortinget og Regjeringen har fastlagt.

(KL) Jeg vil til slutt gjerne ta opp en spesiell side som har vært aktualisert i forbindelse med denne saken. Det gjelder spørsmålet om Stortingets innsyn og kontroll med de hemmelige tjenestene - i denne sammenheng Etterretningstjenesten.

Jeg vil umiddelbart gi uttrykk for at de hemmeligheter en forsvarsminister må innrette seg etter, ikke hører med til den behageligste del av den politiske virksomhet. For så vidt er det ønskelig å dele dette ansvaret med flest mulig andre. Men det tilligger rollen som forsvarsminister å bære en helt vesentlig del av ansvaret for forsvarets hemmelige tjenester. Dette betyr selvsagt ikke at vi hittil har vært uten administrative kontrollsystemer og politisk kontakt for Etterretningstjenestens vedkommende. Det er i Forsvarsdepartementet etablert et eget kontrollutvalg for E-tjenesten. Kontrollutvalget, forsvarssjefen og sjefen for Forsvarets overkommando/Etterretningsstaben bringer enhver vesentlig sak og alle saker av politisk interesse fram for forsvarsministeren. Forsvarsministeren må på sin side bringe de saker som det anses nødvendig å gi en bredere behandling, fram til Regjeringen. Det har også i lang tid vært gitt orienteringer til forsvarskomiteens formann og nestformann om større tiltak og endringer i E-tjenesten. Dette har skjedd i et tillitsfullt samarbeid og rører selvsagt ikke ved det konstitusjonelle ansvar forsvarsministeren har for denne spesielle siden av forsvarets virksomhet. Men for å si det enkelt: Det er tilfredsstillende og hensiktsmessig å drøfte vanskelige saker fra tid til annen, og jeg for min del har ikke noe imot at den kontakten som hensiktsmessig bør skje mot Stortinget, kommer inn i noe mer fastere former. Det er etter mitt syn ikke behov for et kontrollorgan på linje med det vi har for Overvåkings- og sikkerhetstjenesten, der oppgaven først og fremst er å ivareta den personlige rettssikkerheten. I sammenheng med E-tjenesten er det de politiske og forsvarsmessige aspektene det dreier seg om, og alt dette ligger etter mitt skjønn innenfor forsvarskomiteens område. Jeg vil derfor gjerne ta opp med forsvarskomiteen spørsmålet om å finne en fastere form for en hensiktsmessig informasjon om E-tjenestens hemmelige saker.

(AGO) FORMANNEN: Jeg retter en takk til forsvarsministeren for denne redegjørelse og gir ordet fritt.

PAUL THYNESS: Jeg vil gjerne si at jeg er enig i forsvarsministerens konklusjon om at det ikke er behov for noe kontrollorgan for denne tjeneste, da den - som forsvarsministeren også nevnte - ikke har de funksjoner innenfor vårt samfunn i fredstid som gjør dette nødvendig. Jeg tror for øvrig Stortinget er et lite egnet organ for å holde oppsikt med ting som må være hemmelige. Det blir uavvendelig for mange personer som kommer borti dem - det gjelder ikke bare stortingsrepresentanter, det gjelder også svært mange andre. Derfor er man nødt til å basere seg på et tillitsforhold. Man hører av og til om savnet av et parlamentarisk kontrollorgan, men parlamentet er et kontrollorgan for statsråden, som er ansvarlig for disse ting, og det må her bestå et tillitsforhold. Hvis det ikke består et slikt tillitsforhold, har parlamentet mulighet for reaksjoner, men så lenge det består, tror jeg man må basere seg på den vanlige myndighet og ansvarskanal som eksisterer i et demokratisk samfunn.

LARS KORVALD: Det er spørsmålet om politisk kontroll som har vært fremtredende i denne saken, og jeg er tilfreds med det forsvarsministeren har sagt i så henseende. Det gjelder for det første den politiske kontroll han selv utøver, og den byrde han der må bære, slik han selv pekte på. Jeg går personlig ut fra at han må bære den byrde det innebærer å ha den hele innsikt i dette spørsmålet. Dermed er den politiske side dekket. Han nevnte også forholdet til Grunnloven og at han kan bringe en sak over til Regjeringen.

Det andre er den parlamentariske kontroll. Jeg tror ikke man skal utvide den noe vesentlig. Det måtte da være at man kanskje kunne ta opp den formelle siden av saken. Hvis jeg forstod forsvarsministeren rett, ønsker han å få mer formalisert den kontakt han har med forsvarskomiteen. Det innebærer kanskje en holdning utad som kan bety noe i folkeopinionen, men jeg er tilfreds med ordningen som den er. Om han vil ha formalisert gjennom forsvarskomiteen at to personer blir informert om dette, det får han da overveie, eventuelt drøfte med komiteen.

(AGO) JAKOB AANO: Eg er også nøgd med den framstilling forsvarsministeren har gitt i dag. Den gir etter mi meining ei tilfredsstillande oppklaring av eit område som det har vore kvervla opp veldig mykje diskusjon og spekulasjonar omkring. Eg er også nøgd med og glad for dei tankane han har gjort seg om korleis han vil bera seg åt med omsyn til kontakten i tida framover.

Det som har skapt både uro og ubehagelege tankar omkring dette, er ymse utsegner som har kome i massemedia. Ifølge avisene har t.d. tidlegare statsministrar meir eller mindre tydeleg sagt at dei ikkje har visst om at noko slikt system som dette med hemmelege tenester har funnest. Også utanrikskomiteens formann har sagt at han ikkje har visst noko om dette. Slike utsegner har i folket skapt ei kjensle av at dette - og det er også teke opp i pressa - er i hendene på utanlandske etterretningsorganisasjonar. Eg trur det er veldig viktig at substansen i det som er sagt her i dag, vert offentleggjort.

FORMANNEN: Formannen vil be representanten snakke høyere av hensyn til stenografene.

PER A. UTSI: - Og også av hensyn til oss andre.

JAKOB AANO: Eg er òg samd i dei prosedyrane som er meddelt oss no, at det som offentleg kan seiast av forsvarsministeren, blir sagt, slik at også folkeopinionen kan falla til ro og akseptera dette. Det er ganske klart at det norske folk i prinsippet aksepterer at det må finnast hemmelege tenester.

(KL) SVENN STRAY: Etter min mening er det først og fremst ett forhold som er meget å beklage i denne saken, og det er at det overhodet er blitt kjent at vi har en slik tjeneste. Man skal være oppmerksom på at når dette nå er kommet ut, setter det ikke bare dem som er med i denne tjenesten, men også en rekke andre, som kanskje en okkupasjonsmakt vil tro er i en slik tjeneste, i den ytterste dødsfare, og det må jeg si er meget beklagelig.

Min enkle konklusjon er at hvis vi fortsatt skal ha en slik tjeneste, må forutsetningen være at man har mer hemmeligholdelse omkring den og ikke mindre. Vi må være så realistiske at vi skjønner at forutsetningen for at en slik spesiell tjeneste overhodet skal kunne løse sin oppgave hvis det blir alvor, er at ingen vet om den.

JOHAN J. JAKOBSEN: Jeg syns den redegjørelse som forsvarsministeren gav, var utfyllende.

Når det gjelder spørsmålet om kontakten med forsvarskomiteen, har jeg for min del forståelse for at forsvarsministeren, kanskje ikke minst ut fra sitt eget behov, ønsker å formalisere den kontakt som, hvis jeg oppfattet forsvarsministeren riktig, allerede i dag eksisterer.

I fortsettelsen av det som Aano og Stray var inne på, kunne det imidlertid være interessant å høre hvilke deler av forsvarsministerens redegjørelse som nå vil tilflyte offentligheten. Hvilke planer har en når det gjelder offentliggjøringen av de faktiske opplysninger som har kommet fram i dette møtet?

FORMANNEN: Jeg vil be forsvarsministeren besvare det spørsmålet med én gang.

STATSRÅD ROLF HANSEN: Jeg har bedt om at vi etter dette møtet må få anledning til å sende ut en pressemelding fra Forsvarsdepartementet med de vesentligste opplysninger som er gitt her i dag. Jeg vil da også gjerne ha anledning til å si at Stortingets organer er blitt orientert om saken.

Jeg vil med det samme jeg har ordet, bare si til Stray at jeg er enig med ham i at det at denne organisasjonen er blitt kjent, er et minus. På den annen side er jeg klar over at vi før eller siden ville møtt den situasjonen. Dette er, som alle her skjønner, ikke noen stor organisasjon, men det er tross alt etter hvert så mange mennesker som er blitt involvert i den at man

(KL) kan si at det er godt gjort at vi har klart å holde den dekket så lenge. Men i og med at denne tjenesten nå er avdekket, må man vurdere om den kan fortsette som hittil, og det må vi i forsvaret og Forsvarsdepartementet gjøre når denne prosessen er gjennomlevd. Det er for så vidt et naturlig spørsmål som melder seg.

PER A. UTSI: Jeg har lyst til å si at selv om Meyer-saken har vært en bra sak for avisene, syns jeg det som der er avslørt, ikke egentlig nødvendiggjør noen endringer i informasjonsprosedyren. Det er jo intet ved tjenestens innhold, ved den måten virksomheten drives på, som egentlig nødvendiggjør det. Det eneste uheldige ved saken er jo at Meyer ikke leverte tilbake de våpen han ikke lenger skulle ha. Man kan faktisk si at det er det eneste som er kritikkverdig i saken. Selve virksomheten slik den framstår, kan man ikke si har vært utsatt for noen kritikk.

Jeg syns at den politiske kontroll og det politiske innsyn her må begrenses til at man er med og trekker opp, som forsvarsministeren sa i sin redegjørelse, de generelle retningslinjer, og så får man informere oss her i huset i den utstrekning det er behov for informasjon, i form av en slik - skal vi si - generell oversikt og orientering som vi har fått i dag. Noen detaljert kunnskap om tjenesten er det selvsagt ikke riktig å gå ut med, og jeg må si at personlig føler jeg ikke behov for noen andre informasjonsprosedyrer og opplegg enn dem vi hittil har hatt.

(SA) KÅRE WILLOCH: Jeg beklager at jeg var noe forsinket. Det er mulig at jeg på grunn av det har litt for svak informasjon om hva som allerede er skjedd, men jeg vil gjerne få gi uttrykk for at jeg er enig i det Utsi nå sa, så langt det passer på meg. Jeg håper at man ikke vil etablere noen praksis med hensyn til mer omfattende informasjon for noen fullstendig stortingskomite. Jeg kan ikke se at det kan være behov for noen betydelig utvidelse av informasjonsvirksomheten der. I ömtålelige fortrolige saker må man kunne klare seg langt med informasjon til f.eks. komiteens formann og viseformann.

Jeg vil gjerne også bemerke at jeg tror ikke at det i folkeopinionen i sin alminnelighet er noe önske om noen inngående informasjon om dette, snarere tvert imot.

(SA)

GUTTORM HANSEN: Det jeg först vil si, er at allerede det at det nå er kjent at formannen og nestformannen i forsvarskomiteen holdes orientert, er - sett fra min side - mer enn nok betenkelig, og jeg må i hvert fall be om at de herrer ikke blir informert mer enn det som man finner det strengt tatt nödvendig.

Vi hörer jo en del av oss her til den generasjon som vet at i det öyeblikket det er kjent, vil i hvert fall to herrer bli forsökt sikret öyeblikkelig for at en skal få rede på hva de vet. Senere generasjoner får brette opp dette så mye de vil, inntil de får andre erfaringer, men jeg synes ikke vi skal gjöre det.

Jeg tror at den ordning som vi har hatt, har vært den ordning som det overholdet er mulig å bruke, med en mer prinsipiell, generell orientering og ikke noe mer.

EINAR FÖRDE: Eg går ut frå at på det som nå skal tilflyte det offentlege av informasjon frå forsvarsministeren, vil konklusjonen bli den at ein ikkje vil rå til at det blir oppnemnt eit kontrollutval for etterretningstenesta, men at ein i staden vil basere seg på at ein i noe större utstrekning held Stortinget orientert.

Eg vil gjerne gi uttrykk for i tilknyting til det som har vore sagt nå, at i eit samfunn som vårt vil det alltid måtte vere ein balansegang mellom på den eine sida det utenlege og delvis farlege i å halde folk orientert, og på den andre sida omsynet til at denne tenesta blir utövd i trygge og demokratiske former. Eg vil for min del gi uttrykk for at eg ikkje kjenner meg overtydd om at den konklusjon som er komen, nemleg at det ikkje blir etablert noko kontrollutval for etterretningstenesta, er den rette.

Eg minner nå om at det har vore eit förespel her, der det til dels frå autoritativt hald er blitt gitt uttrykk for at eit slikt utval bör kunne etablerast. Eg går ut frå at vi kan få ein offentleg debatt om det, og synest at ein då bör grunngi i noe större utstrekning enn det ble gjort i denne redegjörelsen, kvifor ein ikkje vil opprette dette.

Eg for min del legg vekt på at slik denne saka har utvikla seg, med det forlöp den har hatt, vil det for etterretningstenesta sitt vedkomande trass i at, som ein seier, den i motsetnad til over-

(SA) vakingstenesta ikkje er individorientert - individet er ikkje direkte involvert - iallfall vere indirekte problem med omsyn til personvern, rettstryggleik og betryggande demokratisk kontroll. Det synest eg at ein også frå forsvaret si leiing skal legge stor vekt på når ein nå presenterer denne konklusjonen for ålmenta.

KÅRE WILLOCH: For ordens skyld: Jeg vil ikke ha gitt min tilslutning til en konklusjon i den retning at man i större utstrekning skal holde Stortinget orientert. Det ser jeg for min del ikke noe påtrengende behov for.

Derimot vil jeg gjerne gi min tilslutning til den konklusjon at vi ikke trenger noe spesielt overvåkingsutvalg for etterretningstjenesten, og jeg vil også gjerne si at man må være forberedt på at dersom man her går for langt i retning av å imötekomme krav om offentlig innsyn, vil det også kunne reises en meget skarp kritikk mot det. Det er en meget utbredt forståelse for at tjenester av denne art må være hemmelige, og det er ingen grunn her til å böye seg for krav som kan före til at tjenesten blir vanskeliggjort.

I slike saker som denne må vi også betrakte forsvarsministeren som en tillitsmann for Stortinget, og når man dessuten har kontakter med eksempelvis forsvarskomiteens formann og viseformann, bör det kunne anses som fullt tilfredsstillende.

Det er en helt vesentlig forskjell mellom f.eks. på den ene side overvåkingstjenesten innad overfor våre egne borgere og andre som måtte oppholde seg i Norge, og på den annen side etterretningstjenesten og forberedelse av fortsatt forsvar under en eventuell okkupasjon.

FORMANNEN: Formannen har tegnet seg selv. -

Det ligger vel for så vidt i sakens natur at jeg ikke har merknader til realitetene i forsvarsministerens redegjörelse. Jeg fant den avklarende og oppklarende.

Jeg vil gjerne gjenta hva jeg har hatt anledning til å gi uttrykk for offentlig, at jeg synes

(SA) forsvarsministeren har behandlet denne saken på en meget betryggende måte. Jeg er også tilfreds med den balanse man fant i forsvarsministerens redegjörelse med hensyn til at Stortinget er innforstått med hovedlinjene i oppbyggingen av forsvaret. Deri lègger jeg også at Stortinget er innforstått med hva det ikke önsker å være informert om. Det er jo til syvende og sist på det punkt at den parlamentariske kontroll prinsipielt sett ivaretas, at Stortinget selv også er innforstått med hva Stortinget ikke vil være informert om.

Det er klart at her er det en rekke forhold som det ikke er hensiktsmessig at Stortinget er informert om i detalj, men på den annen side går jeg ut fra at det ikke vil reises noen tvil om at det er Stortinget selv som gir uttrykk for også hva det ikke önsker å være informert om. Jeg for min del har ingen innvendinger mot det punkt i den skisse som forsvarsministeren trakk opp.

Spörsmålet om opprettelse av et kontrollutvalg har vært et punkt i diskusjonen her. Jeg finner det ikke hensiktsmessig med opprettelse av et kontrollutvalg, men jeg slutter meg for så vidt til det syn at vi heller får markert hvilke former for parlamentarisk innsyn vi skal ha, på linje med det forsvarsministeren sa mot slutten av sitt innlegg. Jeg går uten videre ut fra at det på det punkt ikke vil oppstå vesentlige uoverensstemmelser mellom Stortinget og Regjeringen ved forsvarsministeren, idet jeg forutsetter at Stortinget vil være innforstått med at en rekke forhold i forsvaret, særlig på de arbeidsområder som nå er under dröfting, nödvendigvis må holdes strengt hemmelige.

Når det gjelder informasjon utad, vil jeg be om at de som eventuelt har innvendinger mot at det sendes ut en pressemelding - slik forsvarsministeren redegjorde for, hvori det gis den opplysning at Stortingets organer er blitt informert - i tilfelle gir uttrykk for slike eventuelle betenkeligheter. Jeg har for min del ingen betenkeligheter ved det.

PER A. UTSI: Jeg har ikke noe imot en pressemelding, men jeg synes at den bör være temmelig kort. Hvis jeg skal få lov til å være rådgiver, kunne jeg tenke meg en pressemelding som gikk ut på at man vil innskjerpe kontrollen med at forsvarets våpen ikke befinner seg på urettmessige hender, og at den informasjon som er gitt til

(SA) Stortingets organer i denne forbindelse, er blitt tatt til etterretning. Stort sett ikke noe mer.

PAUL THYNESS: Jeg vil i det alt vesentlige slutte meg til det Utsi nettopp sa. Mitt inntrykk er at denne saken har begynt å miste den overveldende interesse i pressen, og at behovet for noen bred redegjörelse offentlig skulle være nokså lite. Man gir bare den opplysning at Stortingets organer er blitt informert om visse sider ved disse spörsmålene.

ROLF FJELDVÆR: Jeg kan slutte meg til det som er sagt av Utsi og Thyness om en pressemelding, men det er én ting jeg har savnet i denne debatten.

Det heter at av skade blir man klok, og vi må jo lære litt av det som har hendt. Jeg synes at en av lærdommene må gå på politiet. Når det blir oppdaget en slik våpensamling som det ble gjort i denne Meyer-saken, bör politiet ha en klar plikt til å ta kontakt med Forsvarsdepartementet og ta seg den tid som er nödvendig for å få klarlagt bakgrunnen for våpensamlingen för det hele blir offentlig kjent. Jeg synes også at forsvarsministeren bör trekke den konklusjon at han for fremtiden ikke vil la seg presse av pressa når det gjelder tidspunktet for uttalelser om slike ting. Denne hendingen må före til et annet forhold mellom politiet og forsvaret.

(BW) PER HYSING-DAHL: Det er mange sider ved forsvarets virksomhet som må bygge på tillitsforhold. De må bygge på tillitsforhold til de politiske myndigheter som har ansvar for forsvaret, og til forsvarets folk.

I denne spesielle saken må vi være klar over at vi arbeider med meget små og følsomme marginer. Vi har på den ene side dette at hvis en slik tjeneste som den vi nå snakker om, i det hele tatt skal kunne fungere og være en viktig og helt nødvendig del av forsvaret, må den være hemmelig, og det er meget lite å gå på av marginer før man simpelthen må overveie om man skal ha en slik tjeneste eller ikke.

Det annet er det som har vært nevnt om risikomomentet for dem som tar på seg ansvaret for og funksjoner i en slik tjeneste. Vi har vært nokså mye opptatt av den debatten som har vært om ansvaret for

(BW) offentligheten. Men ansvaret for tjenesten, for forsvarets effektivitet og for personellets sikkerhet er minst like stort.

Når det gjelder opinionen, er det min absolutte overbevisning at det som har markert seg i denne tiden, har vært bekymring i store deler av vårt folk - bekymring for at man nå ikke skulle kunne holde dette hemmelig, og det er full forståelse i vårt folk for at det er nødvendig. Jeg vil nødig at man skal bidra til eller holde ved like den bekymringen ved å gå ut med større grad av informasjon enn det som er strengt tatt nødvendig.

Jeg tror at hvis forsvarsministeren finner det riktig å gå ut med en pressemelding, bør den ha en slik form at folk blir klar over at disse tjenester fortsatt vil bli beskyttet av hemmelighet. Ellers tror jeg vårt folk vil bli meget betenkt og bekymret. Når det gjelder spørsmålet fra komiteens formann om akkurat det punktet, vil jeg for min del si at i den utstrekning forsvarsministeren mener at han må informere, må han berolige folket med at man her ikke vil gå lenger i svekkelse av disse tjenester og dermed av forsvarets effektivitet.

ARVID JOHANSON: Det er kanskje ikke nødvendig å si det, men jeg vil gjerne ha føyd til at om det skal være noen pressemelding, mener jeg at den må være så kort som mulig. Det jeg er redd for, er at hvis en pressemelding blir noe mer omfattende, kan den gi grunnlag for nye spekulasjoner og igjen sette i gang en debatt om dette i avisene som jeg ikke er sikker på vil være riktig. Mitt syn er derfor at om det skal sendes ut en melding om dette, bør den være så stutt, så kort som overhodet mulig. For min del vil jeg også legge til at den ordningen man har, med kontakt til to av forsvarskomiteens medlemmer, den synes jeg er tilfredsstillende, og jeg kan ikke se at det bør være noen grunn til å utvide den.

OLAF ØEN: Jeg vil bare si at som medlem av forsvarskomiteen har jeg ikke noe sterkt ønske om å bli informert utover det som skjer i dag til komiteen. Men det var et annet forhold jeg gjerne ville nevne.

Alle er vel enig i at det var uheldig at denne saken ble kjent. Men når vi ser på hvordan saken ble kjent, finner vi vel årsaken i at sikkerhetsrutinene ikke var gode nok innenfor forsvaret selv. Der har de så vidt jeg skjønner, vært uforsiktige ved rekrutteringen til denne tjenesten, og det har vært uforsiktighet når det gjelder rutinene med våpnene. Hadde våpnene vært tatt tilbake, hadde denne saken ikke blitt kjent.

(BW) Jeg merket meg at forsvarsministeren i sin redegjørelse sa at rutinene, både de sikkerhetsmessige rutiner og rekrutteringsrutiner, nå er omlagt, og da kan vi kanskje føle oss noe beroliget og gå ut fra at vi ikke risikerer å få inn halvkriminelle i denne tjenesten som en gang til kan forårsake slikt som vi nå sitter og drøfter.

FORMANNEN: Jeg har ikke flere på talerlisten - bortsett fra forsvarsministeren, som jeg regner med vil avrunde debatten.

Jeg har en bemerkning til det som er sagt om pressemeldingen.

Jeg har ingen innvendinger mot de råd som er gitt til forsvarsministeren når det gjelder en pressemeldings størrelse og innhold. Jeg har imidlertid et behov for å tilføye at det er ett punkt hvor folket sannsynligvis også har behov for beroligelse, og det gjelder kontakten mellom Stortinget og Regjeringen. Det jeg ville legge meget stor vekt på i forbindelse med en slik pressemelding, er at det må gå fram at Stortinget nå er blitt orientert, at Stortingets organer er innforstått med det som har skjedd, og at Stortingets organer også aksepterer nødvendigheten av en høy grad av hemmeligholdelse på dette området.

KÅRE WILLOCH: Jeg går ut fra at begrepet "halvkriminell" her ikke ble brukt med sikte på noen bestemt person.

LIV AASEN: Jeg kan slutte meg til det som er sagt, og har ikke stort å tilføye.

Det er selvfølgelig vanskelig for meg å si noe i det hele tatt om dette, men det er svært mange av oss som har vært veldig opptatt av akkurat dette rekrutteringsspørsmålet. Så hemmelig som denne tjenesten må være, går jeg likevel ut fra at man kan slå fast at det vel er i dennes interesse at den sosiale rekruttering også her er så bred som mulig.

Jeg ville bare ha sagt det.

STATSRÅD ROLF HANSEN: Jeg er enig med Øen i at denne saken avslører en glipp i vårt system som er kritikkverdig, og det har vi tatt inn over oss. Men jeg tror alle vil forstå at akkurat rekrutteringsspørsmålet er en

(BW) vanskelig side ved denne tjenesten, og jeg vil gjerne si det slik at når en i mange, mange år har drevet uten at vi har hatt tilsvarende episoder, er jo det tross alt uttrykk for at en har vært meget heldig med rekrutteringen. Men at dette er et problem, tror jeg alle vil skjønne. Og uten at jeg nå snakker om Meyer eller noen andre, vil jeg også si at når en oppdager at en person ikke holder mål, er det et problem i seg selv å bli kvitt vedkommende - jeg understreker igjen at dette ikke har noe med Meyer å gjøre.

Vi har visse rutiner og forutsetninger for rekruttering av dette personellet som vi følger, men vi skal selvfølgelig også se på den siden av saken.

Jeg er ellers enig med Fjeldvær i at politiets rolle i denne sammenheng også bør ses nærmere på. Politiet har bestemte retningslinjer for sin kontakt med pressen i aktuelle saker, men vi bør selvfølgelig vurdere dette på ny. Men jeg vil bestemt ha sagt her at jeg på ingen måte har grunn til å legge ansvaret for at disse sakene ble kjent som de gjorde, på politiet. Det har vært en rekke elementer som har gjort seg gjeldende i denne sammenheng, og som til sammen gir forklaringen på at det gikk som det gjorde. Jeg tror ganske enkelt at med alt det som var i saken, var det umulig å holde den tett. Vi kom da til den konklusjon, slik alt lå an, at det var nødvendig for forsvaret selv å gå ut med de opplysninger som nå er gitt.

Jeg er ellers takknemlig for det som er sagt om kontakten med Stortinget, om parlamentarisk innsyn osv., men jeg har forutsatt at vi her i dag ikke skulle trekke noen konklusjon på det punkt. Etterretningstjenesten er klart forsvarskomiteens saksområde, og jeg vil gå ut fra at vi kan diskutere dette videre i forsvarskomiteen.

FORMANNEN: Også tatt i betraktning at stortingsmøtet begynner om fem minutter, og at det kanskje ville fortone seg noe underlig om alle herfra var fraværende ved stortingsmøtets åpning, konstaterer jeg at jeg ikke har flere på min talerliste, og erklærer møtet for hevet.

Møtet hevet kl. 9.55.